

21. zasadnutie Národnej komisie pre služby Slovenskej národnej knižnice v Martine

12. – 13. jún 2019

Katarína KIANICOVÁ

(správa z podujatia)

V čase od 12. do 13. júna 2019 sa konalo v priestoroch Slovenskej národnej knižnice v Martine už 21. zasadnutie Národnej komisie pre služby. Nosnou bola téma „*Knižnice bez bariér*“ – poskytovanie knižničných služieb pre špecifických resp. znevýhodnených používateľov.

Katedra mediamatiky a kultúrneho dedičstva – ako katedra, kde sa študujú knižnično-informačné štúdiá sa zapojila s príspevkom: „*Príspevok študentov MKD k problematike knižničných služieb pre znevýhodnených používateľov.*“ Predstavili sme im výsledky dvoch praktických častí záverečných prác našich študentov.

Prvá predstavovaná záverečná práca mala názov „*Knižničné služby pre znevýhodnených návštevníkov*“, autorkou bola Jana Šebestová, ktorá ašpirovala touto témou na magisterský titul v roku 2012. Jej záverečnú prácu som vybrala z dôvodu komplexnosti a z dôvodu, že samostatne spravila prieskum, kde riešila problematiku všetkých znevýhodnených používateľov knižničných služieb (čiže zdravotne znevýhodnení – zrakovo, telesne, sluchovo, rečovo, mentálne a sociálne znevýhodnení – sociálne slabšie skupiny – seniory, nezamestnaní a pod.). Pracovala so vzorkou 126 knižníc z celej SR rôzneho zamerania a zistila, že nie všetky knižnice evidujú takýto typ používateľov, že v knižniciach sa vyskytujú aj pomôcky pre špecifických používateľov (aj keď v minimálnej miere), a že pripravenosť knihovníkov na prácu s takýmto znevýhodneným používateľom je drvivou nízka (napr. znalosť posunkovej reči, znalosť Braillovo písma).

Druhou záverečnou prácou, ktorú sme prezentovali, bola diplomová práca Marka Müllera s názvom „*Doplňkové služby knižníc pre nevidiacich*“, ktorá bola obhájená v roku 2018. Autor v nej vytvoril inštruktážne videá pre prácu s digitálnou knižnicou a celkovo webovou stránkou Slovenskej knižnice pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči. Tieto inštruktážne videá sa v súčasnosti v danej knižnici využívajú v bežnej praxi. Do odborného pléna sme dali výzvu, že ak by akákoľvek knižnica potrebovala pomôcť s nejakými praktickými

záležitosťami, naši študenti sú im v rámci svojich záverečných prác plne k dispozícii, pretože je pre nás dôležitou prioritou prepájanie s praxou.

Podujatia sa zúčastnilo približne tridsať ľudí. Veľmi malé percento z toho bolo mladých ľudí okolo 30 rokov. Priemerný vek mohol byť okolo 50 rokov. Ukazuje to na to, že pozícia knihovníka nie je príliš vábivá pre mladých ľudí – na druhej strane sú to poväčšine miesta, kde je fluktuácia zamestnancov nízka. Niektorí knihovníci mali medzi sebou svojich mladých kolegov a boli radi, že niekto taký mladý sa chce venovať tomuto povolaniu. Postrehli sme, že títo „starší“ knihovníci majú záujem posunúť svoje vedomosti ďalej. Ich prioritnou oblasťou komunikácie však stále zostáva osobná komunikácia, ktorú uprednostňujú pred elektronickou komunikáciou.

Program zasadnutia bol zostavený tak, že v prvý deň bolo doobeda 6 príspevkov a poobede dva príspevky. Ráno bola prehliadka s názvom „Vzácne tlače z historického fondu SNK“ a prehliadka knižnice, kde Mgr. Janka Cabadajová predstavila vzácne tlače z historického fondu SNK a neskôr nás pracovníčky SNK previedli cez jednotlivé študovne SNK. Poobede sa uskutočnila komentovaná prehliadka Národného cintorína a nasledovala spoločná večera, ktorá bola ukončená divadelným predstavením v Slovenskom komornom divadle Martin – v Národnom dome s názvom „Ostrov“

Druhý deň sme začali príjemnou exkurziou v priestoroch Akademickej knižnice a audiovizuálneho strediska Jesseniovej fakulty v Martine, Univerzity Komenského v Bratislave. Prešli sme jednotlivými pracoviskami a študovňami. Pani vedúca nám ukázala priestory a spôsoby, akými sa poskytujú knižničné služby u nich v knižnici. Následne sme sa vrátili do priestorov SNK, kde nám v diskusii odpovedala na otázky z oblasti GDPR právnička SNK, pani Ing. Barbora Belianska. Zasadnutie končilo diskusiou a zreferovaním toho, čo má každá knižnica nové a na čom pracuje.

Na zasadnutí odznelo viacero zaujímavých príspevkov z oblasti knižničných služieb. Prvý príspevok sa týkal poskytovania knižničných služieb, resp. rôznych knižničných debát a podujatí v prostredí väzení. Druhým príspevkom bolo predstavenie služieb študentom so špecifickými potrebami v Univerzitnej knižnici Katolíckej univerzity v Ružomberku – v nových priestoroch knižnice. Prejav Asociácie nepočujúcich Slovenska začal posunkovou rečou. Svoj príspevok v takejto forme prezentovala predsedníčka Centra nepočujúcich v Žiline, Asociácie nepočujúcich Slovenska. Zdôraznila, že má 250 klientov v Žilinskom kraji a len 4 tlmočníkov. Takéto memento je veľmi dôležité zdieľať v odbornom profesijnom kruhu so zameraním na poskytovanie knižničných služieb všetkým používateľom, ktorí do knižnice

prichádzajú. Veľmi zaujímavou reflexiou bol príspevok Pavlína Tassanayi z Národní knihovny v Prahe s názvom „*Tradiční vnímání knihovny jako její největší bariéra*“, kde poukazuje na rozličnosť jazykov, či už generačných alebo terminologických. Prednášajúca pracuje so stredoškolskými a vysokoškolskými študentmi a zdôraznila, že títo si radšej všetko „vygooglia“ a „kamennú“ knižnicu ako takú, neriešia, lebo majú voči nej predsudky typu, že knižnica je len akýmsi „skladom kníh“, kde je knihovník „učupený a nevrelý“. Keby sama, počas písania svojej záverečnej práce vedela, že existujú elektronické informačné zdroje a že sú fulltextovo prístupné z ich univerzitnej knižnice, práca by sa jej písala omnoho jednoduchšie. Toto konštatovanie by si mohli povedať viacerí z nás. Poňala „bariérovosť“ nielen z hľadiska sociálneho, zdravotného ale aj z hľadiska súčasnej generácie a mala významný ohlas. Ďalej nám jej kolegovia tlmočili pozvánku na medzinárodnú konferenciu IFLA s názvom „*IFLA ILDS: Beyond the Paywall: Resource Sharing in a Disruptive Ecosystem*“ ktorá sa tento rok koná v Prahe, 9.–10. októbra v spolupráci s Národní technickou knihovnou a bude sa sústreďovať na tému zdieľania zdrojov. Poobede mala príspevok riaditeľka Akademickej knižnice a audiovizuálneho strediska Jesseniovej fakulty v Martine s názvom „*Medici bez bariér*“, kde zdôrazňovala voľnosť a slobodu, ktorú dáva študentom pri študovaní bez „dohľadu“ knihovníka.

Som nesmierne vdáčná, že som na takomto podujatí mohla byť účastná, a že sa ráta s našou účasťou resp. spoluprácou v tomto ohľade aj do budúcnosti. Je pre mňa nesmierne dôležité vidieť prepojitelnosť praxe s akademickou pôdou. Najväčším impact faktorom je pre mňa rešpektovanie praktikmi a to, že praktici o nás – teoretikoch – vedia.